



נשיא ומייסד  
הרב שאול ישראלי זצ"ל

# חֶמְדָּת יָמִים HEMDAT YAMIM

## פְּרֻשַׁת הַשָּׁבוּעַ בַּמְדָּבָר תַּשְׁע"ט

### פְּלַעֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל! יוֹם יְרוּשָׁלַיִם תַּשְׁע"ט

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

שָׂאוּ אֶת רֹאשׁ פֶּלַעֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם ... מִכֵּן עֲשִׂימָה שָׁנָה וְנִמְעָלָה פֶּלַעֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצַבְאָתָם אֲתָה וְאֶהְרֹן".

ההדגשה בציווי היא על פֶּלַעֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. סמוכה ליום שחרורה של ירושלים ואיחודה, בחסדי השם, כבר חמישים ושתים שנים. יש בזה תיקון לאותן חמישים ושתים שנים של חורבן מוחלט ששרר בארץ ישראל, לאחר חורבן בית ראשון. חז"ל מסרו לנו זאת בדרכים הבאות: "א"ר יוסי בר חלפתא (בעל סדר עולם רבא, בן דורו של רשב"י) חמשים ושתים שנה לא נראה עוף טס בארץ ישראל, מה טעם? "מעוף השמים עד בהמה נדדו הלכו" (איכה ט' ט), בהמה בגימטריא חמשים ושתים" (איכה רבה (וילנא) פתיחות ד"ה לד על ההרים אשא בכי ונהל), "א"ר יוסי בן חלפתא חמשים ושתים שנים לאחר חורבן הבית לא עבר אדם בארץ ישראל כמה שכתב..." (פסיקתא רבתי (איש שלום) פיסקא א - והיה מדי חודש).

שחרורה של ירושלים התאפשר, בסייעתא דשמיא, בזכות מסירות הנפש של חיילי צה"ל שחרפו נפשם, למות על קידוש השם וקדושת הארץ. קבלת הפנים לה זכו תלמידי ישיבת מרכז הרב, שחזרו משדה הקרב, ממורס ורבים הגרצ"י קוק זצ"ל, הייתה מושא לקנאה, מצד אלה מתלמידי הישיבה שלא זכו להיות שותפים במצווה חשובה זו. דווקא בימים אלה, שלכאורה משמש כטיעון "חוק הגיוס" (שיש המכנים אותו "חוק הפטור") ואולי כתירוץ, נמצא בכותרות העוסקות במשא והמתן הקואליציוני, נביא לפני הציבור קטעים מן המכתב לאחד מרבני ירושלים, שתהה מדוע מתקבלים ללימודים ב"ארץ חמדה" רק בוגרי צבא? המכתב נשלח אחרי שעבר הגהה בידי מו"ר מרן הגאון הגר"ש ישראלי זצ"ל: "בכל הדורות בהם היה עם ישראל עצמאי בארצו, דווקא תלמידי החכמים הם שהתגייסו "לעזרת ד' בגיבורים", הם שנבחרו בבחינת "בחר לך אנשים", הם שידעו לחגור חרבם במלחמתה של תורה וגם להילחם את "מלחמות ד'" כנגד הערלים. רק "הירא ורך הלבב מעבירות שבידו" היה פטור (ממלחמת רשות בלבד). עקרון זה נשמר מיציאת מצרים, כשתלמידו של משה - יהושע מנהיג את המלחמה בעמלק ופנחס בן אלעזר יוצא עם אלה ששקולים כנגדו ועד מרד בר-כוכבא, המנהיג מבחינה צבאית את תלמידיו של רבי עקיבא. מאז קרוב לאלפיים שנה, אבדה לעם ישראל הזכות להיות עם חופשי מעבודת זרים ועובד את אלוקיו על אדמתו, וממילא גם נפטרו ממצוות המוטלות על הכלל כגון מלחמת מצווה וכד'....

לענ"ד חובה על כל בחור וטוב בישראל ללמוד בישיבה גבוהה תורה לשמה במשך תקופה משמעותית, כחלק מקיום מצוות תלמוד תורה שאין לה שיעור וכבסיס לכל בניין חייו בהמשך. בתקופה זו ירכוש כל אחד את הידיעות הנחוצות ובעיקר את ההבנה שבכל דבר בו יעסוק בימי חייו, תורתו תהיה עיקר והשאר בבחינת מפל. בבחינת תורתו קבע ומלאכתו ארעי. ואמנם, בדור שלאחר השואה, בה איבד עם ישראל שליש מבניו ועוד יותר מזה מבחינה רוחנית כשעולם הישיבות והקהילות של שומרי תורה ומצוות יחד עם אחיהם עלו בסערה השמימה. ולמרות המצב הבטחוני החמור החליטה מדינת ישראל לבקשת גדולי ישראל וגם ביוזמת ובעידוד מנהיגי הציבור הדתי לאומי לאפשר לכל בחור שהחליט ללמוד בישיבה גבוהה לדחות את גיוסו עד גמר לימודיו. בבחינת "עת לעשות לה' הפרו תורתך". החלטה נבונה זו היא שאפשרה את שיקומו של עולם התורה וב"ה מעולם לא היו כל כך הרבה לומדי תורה, כ"י, כשם שיש היום בארץ ישראל ובזכות מדינת ישראל.

כשם שכל אחד ואחד חייב בהקדשת אותם שנים ללימוד תורה כך גם כל אחד ואחד חייב להתייעץ במוריו ורבותיו בשאלה עד מתי ימית עצמו באהלה של תורה ומתי עליו לצאת מן הישיבה ולעבוד את קונו בתחום המתאים לכישורונותיו ולנטיחות נפשו".  
כתנאי ליציאה אל חיי היום-יום, יש להשלים את החובה שהיא זכות והיא השרות הצבאי.

היום, במלאת שלושים ושתים שנה של גידול תלמידי חכמים מהשורה הראשונה, אנו יכולים לקבוע בוודאות שאפשר לגדול בתורה, ברמה הגבוהה ביותר ולשרת את עם ישראל בתפקידים החשובים ביותר תוך שילוב שירות צבאי יחד עם הלימוד. דווקא בגלל הוויכוח הציבורי, החליטה בימים אלה הנהלת "ארץ חמדה", לעודד את המשרתים במילואים, ולאפשר להם ליהנות ממלגה כפולה כמסר רוחני וכעזרה לרעייתיהם הנושאות בעול.

<p>לעי"נ ר' אליהו כרמל ז"ל נלבי"ע ח' באייר תשע"ו</p>	<p>לעי"נ הרב ישראל רוזן זצ"ל נלבי"ע י"ג בחשוון תשע"ח</p>	<p>לעי"נ ר' מאיר ז"ל בן יחזקאל שרגא ברכפלד</p>	<p>לעי"נ מרת שרה ונגרובסקי ע"ה בת ר' משה זאב נלבי"ע י' בתמוז תשע"ד</p>	<p>לעי"נ הרב אשר וסרטייל ז"ל נלבי"ע ט' בכסלו תשס"ט</p>
<p>לעי"נ הרב שלמה מרזל זצ"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלבי"ע י' באייר תשע"א</p>	<p>לעי"נ הרב ראובן אברמן זצ"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלבי"ע ט' בתשרי תשע"ו</p>	<p>לעי"נ דוד צבי טרשנסקי ז"ל בנם של יצחק ונעמי הי"ו נלבי"ע כ"ח באייר</p>	<p>לעי"נ גבי אסתר שמש ע"ה נלבי"ע כ' באב תשע"ז</p>	<p>לעי"נ מר שמואל שמש ז"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלבי"ע י"ז בסיוון תשע"ד</p>

לעי"נ אברהם קליין ז"ל, נלבי"ע בל"ג בעומר תשע"ט  
לעי"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת היי"ד

## הלכה פסוקה

### תקצירים מתוך פסקי דין - רשת בתי הדין 'ארץ חמדה גזית'

עורך: הרב הדיין עקיבא כהנא, חוקר במכון משפט והלכה בישראל.

#### קנסות בחוזה שכירות שהועבר לקונה הדירה

ארץ חמדה גזית ירושלים / אלול תשע"ח / תיק 70797

**דיינים:** הרב יוסף כרמל, הרב מנחם יעקובוביץ', הרב בצלאל דניאל

#### המקרה בקצרה:

הנתבע הוא דייר שגר בדירה בשכירות, בחוזה שחתם עם משכיר הדירה יש התחייבות של השוכר לשלם קנס בסך \$100 לכל יום איחור בפינוי המושכר. זמן מה לאחר ההשכרה הדירה נמכרה לתובע, והנתבע המשיך לשלם לו את דמי השכירות על בסיס החוזה המקורי, לא נחתם חוזה חדש.

לאחר כשנתיים, בחודש סיוון תשע"ח, התובע אמר לנתבע כי הוא רוצה לגור בעצמו בדירה וביקש מהנתבע לפנות את הדירה לקראת חודש אלול תשע"ח. הנתבע סירב והסכים לעזוב בחודש אדר תשע"ח.

בחודש טבת תשע"ח התקיימה פגישה בין הצדדים ובה סוכם שהנתבע יפנה את הדירה בקיץ תשע"ח ויחתום על חוזה חדש עם התובע. הנתבע הסכים, אך לא חתם על חוזה שנשלח אליו.

לאחר פסח תשע"ח הגישו התובעים תביעה בבית דין, ובקיץ תשע"ח פינה הנתבע את הדירה, כחודש וחצי לאחר מועד הפינוי שנכתב בטיטת החוזה הני"ל.

התובעים דרשו מהנתבע תשלום קנסות עבור האיחור בפינוי הדירה. לטענת התובעים על הנתבע לשלם את קנס בסך \$100 לכל יום איחור מתום תקופת השכירות בחוזה המקורי ועד למועד העזיבה, סך הכל \$40,300.

כנגד זה, הנתבע טוען כמה טענות: א. החוזה המקורי נחתם על ידי המוכר ולא על ידי התובע, וגם הוא לא הוארך, ולכן הקנסות בו אינם תקפים. ב. סעיף הקנס בטל משום שיש בו התחייבות שדינה כ"אסמכתא" שאינה תקפה. ג. התובע ויתר ומחל על הקנס, כאשר הסכים שהנתבע ימשיך לגור בדירה.

**פסק הדין:** הנתבע, ישלם לתובע סך \$22,700 על האיחור בעזיבתו את הדירה.

#### נימוקים בקצרה:

##### א. האם חוזה השכירות המקורי מחייב את השוכר כלפי קונה הדירה?

הכלל הוא שהמוכר מוכר לקונה "ככל זכות שתבוא לידו", כמו כן החוזה הוארך על ידי הודעת הנתבע, אך לשנה בלבד משום שהמקובל בשוק הינו שכירות לשנה, וכך נכתב בחוזה עצמו.

##### ב. מעמד חוזה שהסתיים והצדדים המשיכו את ההתקשרות ללא חוזה

בשו"ע (ח"מ שיב, ט) נפסק שאם המשכיר והשוכר לא דיברו ביניהם לאחר תום תקופת השכירות, והשוכר המשיך לגור במושכר, דעתם של שני הצדדים להמשיך על בסיס שכר הדירה שבחוזה המקורי. מהמשך דברי השו"ע (שם, יד) נראה שגם שאר תנאי החוזה המקורי חלים על שכירות זו. לעומת זאת לגבי חזן כתב הרמ"א (ח"מ שלג, ח) שאם המשיך לעבוד ללא כל סיכום אינו זכאי לתנאים הנלווים שהובטחו לו בחוזה שהסתיים.

כמה הסברים ניתנו לסתירה זו:

א. הטי"ז (שם) הסביר שיש להבדיל בין דמי השכירות לבין תנאים נלווים אחרים שאינם ממשיכים.

ב. נתיבות המשפט (שם, טז) הסביר שמגורים בבית ללא הסכם הם בגדר גזל, ולכן חזקה על השוכר שקיבל על עצמו את החוזה המקורי כדי לא להיות גזלן. לעומת זאת, בשכירות פועל (חזן) אין איסור בהמשך ההתקשרות ללא הסכם ולכן החוזה המקורי בטל.

ג. אחרונים אחרים הסבירו שבשכירות בית מדובר שסוכם על תשלום מסוים לשנה ללא הגבלה ולכן החוזה התוקף למספר שנים, לעומת זאת, במקרה של החזן סוכם על שכירות לשנה אחת בלבד. ולכן החוזה התבטל.

מה הדין במקרה שלפנינו?

א. לדעת השו"ע – באופן פשוט החוזה המקורי בתוקף במלואו כולל הקנסות, ב. לדעת הרמ"א - יתכן אין תוקף לקנס, משום שמדובר בתנאי נלווה, ג. לפי הבנת נתיבות המשפט - החוזה חל עם תנאיו.

מכיון שרוב הפוסקים מכריעים שהחוזה בתוקף במלואו בית הדין החליט שהחוזה תקף במלואו ובכלל זה סעיף הקנס.

##### ג. טענת אסמכתא בקנסות

המשנה (בבא מציעא ט, ג) כתבה שאדם שקיבל שדה באריסות והתחייב לתת לבעלים חלק מהיבול, אולם לא עיבד את השדה – משלם פיצוי לפי היבול המשוער ולא את הקנס המופרז שעליו התחייב.

במקרה שלנו הקנס הוגדר בחוזה כדמי שימוש, למרות זאת, אם הסכום מופרז הרי שכיון שמטרתו להרתיע את הדייר, הוא יחשב לאסמכתא.

במקרה זה מדובר בדמי שימוש בשיעור של יותר מכפול מדמי השכירות הרגילים. אולם, בית הדין קבע שזהו מחיר סביר. כיוון שלא היה חוזה בתוקף בין הצדדים, הרי מדובר על שכירות שמקבילה לשכירות לתקופות קצרות, שמחירה גבוה.

##### ד. האם היתה מחילה על הקנס?

בית הדין דחה את טענת הנתבע לפיה היתה מחילה של התובע בגלל שהוא הרים ידיים מלתבוע את הנתבע. לפיכך, בית הדין חייב את הנתבע בתשלום קנס על התקופה שבין סיוון תשע"ח שבה התבקש לפנות את הדירה ועד לפגישה בטבת תשע"ח שבה הוסכם על הארכת החוזה. כמו גם על האיחור של חודש וחצי בפינוי בסוף התקופה. כלומר, \$100 ליום על חריגה של 227 ימים, וסך הכל \$22,700.

### למעבר לפסק הדין המלא

<p>לע"ח מרים ריגלר ע"ה רעייתו של ד"ר מיכאל ריגלר הי"ו נלבי"ע אייר תשע"ח</p>	<p>לע"ח רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג</p>	<p>לע"ח חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלבי"ע ז' בתשרי תשע"ה</p>	<p>לע"ח סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלבי"ע כ"ד בחשוון תשע"ח</p>
---	---	---	---

לע"ח הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

# שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"א)

Ecuador, Quito

קיטו, אקוואדור  
אב, תש"ן

## "כבוד הציבור" באי עליית נשים ובנות מצווה לתורה (הסבר)

### שאלה

לעיתים אני צריך להסביר את המושג של כבוד הציבור, בהקשר של הסבר ההבדל בין בני-מצווה ובנות מצווה. מהי העצה וכיצד לסבר את האוזן בהסבר של כבוד הציבור?

### תשובה

מאז ומעולם, היו המקומות המקודשים לתורה ולתפילה מיוסדים על קיום הפרדה מודגשת בין גברים לנשים. קיומן של "עזרת נשים" בצד או מעל ל"עזרת ישראל" היתה סימן היכר של כל בית הכנסת. והיה זה דוגמת בית המקדש בו היתה קיימת – נוסף על "עזרת כוהנים" – גם "עזרת ישראל" ו"עזרת נשים".

כבר ב"שירת הים", זאת ההתבטאות הציבורית הראשונה של רינת עם ישראל לאביו שבשמים, נאמר "אז ישיר משה ובני ישראל", ובמקביל לזה אנו קוראים "ותקח מרים הנביאה את התוף בידה ותצאנה כל הנשים אחריה בתופים ובמחולות ותען להם מרים שירו לד' כי גאה גאה וכו'". ובמתן תורה נאמר "היו נכונים לשלושת ימים, אל תגשו אל אישה". וכל זה אינו מקרי:

טהרת הלב וריכוז המחשבה נדרשים בעמוד איש ואישה מישראל לשפוך שיח לפני קונם. יש להשתדל להרחיק, במידת האפשר, כל גורם שיכול להסיח את הדעת ממטרה זו. והרי האדם איננו אלא בשר ודם והערבוב בין המינים אינו מסוגל לתרום לנקיון המחשבה כראוי לשעה זו, המיועדת ליצירת הקשר בין היצור ליצורו. בעוד הבית הפרטי, הוא המקום האידיאלי לטיפוח חיזוקו וליכודו של התא המשפחתי. הרי בית הכנסת הוא המיועד לכל יחיד לעשות את חשבון הנפש עם עצמו, תוך הדגשת ניצבותו לפני היודע מחשבות, בוחן כליות ונפש. והתורה ובעקבותיה חכמינו ז"ל, בחנו ומצאו שהתנאי האידיאלי לזה הוא אותו הנוסח ואותה הצורה שאפיינו את בית הכנסת היהודי. אל לנו לשבור מסגרות אשר עברו את מבחן הדורות, ולנסות להקים במקומם דוגמאות לקוחות מעמי ניכר, שניכר בהם עקבות פולחני עבודה זרה, גם אם חיפו אותם, במעטה מזוייף מאמונת הייחוד הישראלי.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,  
הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל  
ראשי הכולל

גם אני מאשר:  
הרב שאול ישראלי

#### מתפללים לרפואתם השלימה של:

יהודה בן חיה אסתר	ניר רפאל בן רחל ברכה	רפאל יצחק בן חנה
דוד חיים בן רסה Rassa	רועי משה אלחנן בן גינה דברה	מאיר בן דינה ציפורה
יוסף בן רחל חילי	יאיר מנחם בן יהודית חנה	נתנאל אילן בן שיינא ציפורה
נתנאל בן שרה זהבה	רפאל ישי בן צפורה פייגא	יוסף (יוסי) בן חנה
יוסף בן סרח	איילת חן בת שולמית	שרה בת שולמית
נעמי בת אסתר	דוד חיים בן סרח	אליעזר יוסף בן חנה ליבא
רבקה רינה בת גרונה נתנה	מאירה בת אסתר	יפה בת רחל יענטע
ברכה בת מרים רחל	ליליאן בת פורטונה	נחמה צביה בת שושנה בריינא
	רוחמה רחל בת שושנה	
	בתוך שאר חולי עם ישראל	

הספר משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים) מאת הרב נפתלי בר אילן,  
יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה"

הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניצבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח וביורור מקיפים במקורות. בין הנושאים הנדונים - משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון החוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון, מדיניות פסקלית ומוניטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה, כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישיות, זכויות אזרח ועוד ועוד.  
זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראלי של מכון ארץ חמדה.



לרכישה